

ligheter snarare än att vara en tidsbestämd barlast, en black om foten.

Ibland händer det att man verkligen lyfter fram enskilda människor och skärskådar deras liv, tankar och betydelse i den efterföljande historien. Ett misstag som då lätt begås är att sådana personer fråntas sitt människovärde i det att de framställs enbart som strukturerande principer i vår tids tänkande. Martin Luther är en sådan person. När vi idag t.ex. säger att den monumentala okunskapen om Luther måste övervinnas, vad är det då vi vill övervinna? Är det någonting hos oss själva eller någonting i vår tid som man vill problematisera och belysa, eller är det den engång levande Luther som ånyo inbjuds att vara med i samtalet om framtiden? Kanske är det just för att Luther har tömts på sitt livsinnehåll som han idag kallas in till förnyad tjänstgöring för kyrkans framtid. Okunskap om Luther, är ur mitt perspektiv just detta, att vi tar emot och behandlar honom som en ideologisk plocklåda med mer eller mindre relevant innehåll. Vi tycker oss kunna välja och vraka bland innehållet i en luthersk tradition där delarnas värde bestäms utifrån sådana färdiga svar som vi söker bekräftelse på, våra krav på det genuint lutherska, vår nytta av det sant evangeliska. Allt som inte bekräftar det vi vill föra fram faller utanför bilden och förefaller möjligt att rensa ut ur traditionen, dumpa längs vägen mot framtidens kyrka.

Det jag menar är inte att vi i dagens och morgondagens kyrka skall ta till oss allt som kan kallas lutherskt. Min poäng är att vi har allt det lutherska och att detta faktum omöjliggör all slags tvärsäkerhet inför det förflutnas framtid. Först när vi kommer till den mångfaldiga historien och traditionen med frågor som är öppna kan historien bli intressant för oss på riktigt. Med de öppna frågorna löper vi risken att få även de svar som vi inte räknat med, men får därmed också en chans att bli berörda i ett möte med ett levande förflutet. Vi kanske till och med förändras.

Historien består av historier, en självklarhet kan tyckas, men det måste nog poängteras då och då. Själv ingår jag i historien genom att formas av och själv också vara med och forma några historier. Jag och mitt liv kan och borde förmodligen tolkas som barn av sin tid och sättas in i stora vida sammanhang och strukturer. Men jag lever inte mitt liv för att någon om 200 år skall säga: «Typisk individualistisk syn». Jag försöker leva mitt liv — och med detta som utgångspunkt måste jag närma mig andra. Han eller hon försöker leva sitt liv och han eller hon försökte då, i det förflutna, leva sitt liv. Om och om vill vi som människor bli levandegjorda på nytt, förbli människor av kött och blod, föra våra erfarenheter vidare. Framtidens öppna frågor är våra historiers största möjlighet.

Respons till Göran Bexell

Den lutherska traditionen och ekumeniken

JONAS JONSON

Varje kyrka får sin identitet i relation till sin historia, omvärlden och andra kyrkor. Denna identitet gör kyrkan till sin egen och visar den i bekännelsestexter, gudstjänst, diakoni och struktur. Om man skall tala om en kyrkas identitet — som alltid är föränderlig eftersom omvärlden är det — så bör man därför studera kyrkans mis-

sionspraxis och relationer till andra trossamfund. Att bara studera bekännelsekrifter och självuppfattning räcker inte.

Lutherska folkkyrkor har, generellt sett, haft en svag missionsteologi. De kom till i en europeisk kristen miljö, sammanföll med furstendömen och kungariken och var mer inriktade på

reform av kyrkan än av samhället och världen. Inte förrän med pietismen började lutherska nationalkyrkorna på allvar engagera sig i världen bortom haven.

När Svenska kyrkans mission (SKM) bildades (1874) ville Svenska kyrkan som helhet ta ansvar för sin mission på andra kontinenter. Man överlät inte detta till missionssällskap eller föreningar av särskilt intresserade. Det var ett uttryck för en kyrkosyn och kom att påverka kyrkans självuppfattning. SKM har förstärkt hela Svenska kyrkans medvetande om att tillhöra den universella kyrkan och stävjat en avskärmande konfessionalism. Det var evangelium det gällde, inte en luthersk och europeisk tradition, som i mötet med andra kulturer kunde bli nog så problematisk. Svenska kyrkan skiljer sig genom sitt sätt att bedriva mission från andra lutherska folkkyrkor. I mötet med människor av annan tro är specifikt konfessionella särdrag också mindre intressanta. Men mötet med andra kulturer avslöjar beroendet av egen kultur och historia. När Sverige nu långsamt blir mer mångkulturellt har Svenska kyrkan redan en hel del erfarenheter, som kan hjälpa henne i mötet med samtiden.

Lutherdomens globalisering har medfört att reformationens konflikter förlorat sin kraft. Lutherska Världsförbundet håller sammman ett sextiotal kyrkor med hänvisning till några lutherska bekännelseskrifter. Dessa kyrkor är sinsemellan mycket olika i sin organisation, liturgi och relation till samhället. Man talar om «den lutherska familjen». Den är sannerligen mycket brokig. Det är svårt att utifrån dessa kyrkors praxis fastställa vad som är gemensam luthersk identitet idag. Tyska, nordiska eller amerikanska kyrkor har inte längre tolkningsföreträdare. Varje kyrka har, som Svenska kyrkan, sin egen profil och sin egen osäkerhet. Kontext och praxis bestämmer identiteten lika mycket som nedärvd konfessionell tillhörighet. Trots det riskerar lutherska kyrkor särskilt i minoritetssituationer att bli «bekännelsefundamentalister». De försöker stärka sin identitet med hjälp av bekännelse-texter som i praktiken förlorat sin relevans.

Om det aktiva mötet med omvärldens kulturer, trosföreställningar och samhällsstrukturer i förening med modernitetens tankemönster tonar ner Svenska kyrkans konfessionella profil till

förmån för en mer allmän kristen identitet, så har mötet med andra kyrkor i inter-konfessionella dialoger haft motsatt effekt. De ekumeniska dialogerna har visserligen fört kyrkorna närmare varandra och ibland lett till viktiga resultat som exempelvis *Joint Declaration on Justification*. Men processen har tvingat deltagarna att formulera sin konfessionella egenart. Det har bidragit till att de lutherska kyrkorna i västvärlden, inklusive Svenska kyrkan, är mer medvetna om innebörden i sin lutherska tros-tolkning nu än för ett kvartssekel sedan. Det är i mötet med andra som den egna identiteten förtydligas. Den som vill värna sitt eget med allvar och uthållighet skall därför vårda och utveckla sina ekumeniska förbindelser. Men i den ekumeniska dialogen fördjupas inte bara deltagarnas konfessionella självbild. Där sker också ett återvändande till gemensamma källor bortom de stora kyrkosplittringarna. BEM-processen, med hänvisningar till fornkyrkans praxis och teologi, är ett exempel på detta.

Svenska kyrkan har inte alltid officiellt recipierat dialogernas rapporter, men den har påverkats av dem. I mötet med annorlunda lutherska kyrkor, svenska frikyrkor, anglikanska kyrkor och med vår närmaste släkting, den romersk katolska kyrka, har Svenska kyrkan blivit vad den är. Kyrkans tro kommer till offentligt uttryck framför allt i gudstjänsten. Kyrkohandboken är den viktigaste bekännelseskriften, som inte bara speglar vår konfessionella särart utan också vad vi tagit till oss i mötet med andra. Om den offentliga gudstjänsten oreflekterat skulle präglas av tidens trender, skulle kyrkans gemensamma bekännelse kunna urholkas.

En kyrka som inte lever i mission och aktiva, ömsesidiga relationer till andra kyrkor, lever farligt. Utan gränsöverskridande mission och ekumenik skulle Svenska kyrkan troligen bli ännu mer självupptagen och sekulariserad.

De stora kyrkorna blir alltmer beroende av varandra för tillsyn, *episkopé*. Vi har ansvar för varandra. Det ömsesidiga förtroende som byggts upp under 1900-talet skall användas för att hålla varandra kvar vid den allmänliga kristna tron, vid vad man trott och bekant överallt och alltid och som kan kännas igen i vilka former denna tro än kommer till uttryck. Enskilda kyrkor kan vandra iväg på egen hand, upphöja sina egna

trostolkningar till norm och kontextualiseras därhän att kyrkans katolicitet allvarligt försvaras. För en folkkyrka som Svenska kyrkan, där inte ens beslutsfattarna behöver omfatta en levande och förpliktande bekännelse (något som var självklart för reformatörerna), är utvecklade ekumeniska relationer bokstavligen livsviktiga. Att de är så betydelsefulla speglas för närvarande inte i kyrkans centrala organisation.

Alla kyrkor lever i en auktoritetskris. Men någon måste ta ansvar för vad som är i enlighet med evangelium och apostolisk tradition. Endast en ekumenisk tolkningsgemenskap kan till slut göra anspråk på auktoritet. Det finns nu ansatser till konciliära strukturer som i framtiden skulle kunna föra samman de konfessionella gemenskaperna för att tillsammans tolka den kristna tron i samtiden och uttrycka enhet i mångfalden.

Praxis kommer före teologin. Deltagandet i de heliga mysterierna — dopet och nattvarden — ger kristna deras identitet och är deras aktiva bekännelse i världen. Kyrkorna har inte råd att

med särteologier och gamla anspråk stänga människor ute från en vidare sakramental gemenskap. Dopet måste få vara vägen in i kyrkan som helhet, inte bara in i en del av den.

Vad är då Svenska kyrkans identitet? Den är betingad av historia, miljö, mission och ekumeniska relationer och den innehåller starka lutherska stråk. Den förändras hela tiden, men måste på ett medvetet sätt bevaras i en evangelisk katolsk tradition. Svenska kyrkans identitet är grundad i kyrkans sakramentalitet och historiskt givna roll som folkkyrka mer än på lutherska bekännelsetexter. En konsekvent förståelse av kyrkan som *creatura verbi* eller en rent individualistisk tolkning av rättfärdiggörelsen stämmer inte med hur Svenska kyrkan faktiskt framträder som eukaristisk gemenskap. Vi är mer «katolska» än andra lutheraner. Det skall vi vårda. Ty däri ligger vår möjlighet till fördjupad enhet när kyrkorna fragmenteras och den andliga individualismen breder ut sig på alla nivåer på bekännelsegemenskapens bekostnad.

Albert Wifstrand-Symposium 3 mars 2001

Lördagen den 3 mars 2001 är det 100 år sedan Albert Wifstrand föddes, legendarisk professor i grekiska i Lund 1935–1964. En grupp kollegor och f.d. elever vill erinra om Albert Wifstrands person och lärar- och forskargärning. Minisymposiet äger rum i

f.d. Biskopshuset i Lund, kl. 13–18

med avslutande festsupé (25–30 personer) i samma lokaler kl. 19.

Kostnad (preliminär) för eftermiddagen (kaffe etc.) exklusive supé 100:- kr,
för eftermiddagen inklusive supé 400:- kr.

Program:

1. Marius Reiser (Mainz): Über Sprache und Stil des Apostels Paulus
2. Lars Rydbeck: Levande filologi: syneidesis – conscientia – samvete
3. Kollegor och elever minns vännen, läraren och forskaren Albert Wifstrand: Carl Fehrman, Gösta Holm, Sture Linnér, Birger Olsson, Harald Riesenfeld, Claes Schaar, Alf Önnerfors. Elever: Jerker Blomqvist, Gert Cervin, Margareta Eurenus, Bengt Mellberg och Lars Rydbeck.

Anmälan och upplysningar: Lars Rydbeck tel. 046-211 61 85 • e-mail: Lars.Rydbeck@teol.lu.se
PG: Lars Rydbeck, Lund 535298-4